

Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı ile Millî Eğitim, Kültür, Gençlik ve Spor Komisyonu Raporu (1/608)

Not: Tasarı, Başkanlıkça; tali olarak Plan ve Bütçe ile İçişleri komisyonlarına, esas olarak da Millî Eğitim, Kültür, Gençlik ve Spor Komisyonuna havale edilmiştir.

T.C.

Başbakanlık

Kanunlar ve Kararlar

Genel Müdürlüğü

12/6/2008

Sayı: B.02.0.KKG.0.10/101-1415/2609

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Kültür ve Turizm Bakanlığınca hazırlanan ve Başkanlığınıza arzı Bakanlar Kurulunca 5/5/2008 tarihinde kararlaştırılan “Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı” ile gerekçesi birlikte gönderilmiştir.

Gereğini arz ederim.

Recep Tayyip Erdoğan

Başbakan

GENEL GEREKÇE

2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanununun 12 nci maddesi uyarınca; belediyelerin görev alanlarında kalan kültür varlıklarının korunması ve değerlendirilmesi amacıyla kullanılmak üzere 1319 sayılı Emlak Vergisi Kanununun 8 inci ve 18 inci maddelerine göre mükellef hakkında tahakkuk eden emlak vergisinin %10'u nispetinde Taşınmaz Kültür Varlıklarının Korunmasına Katkı Payı tahakkuk ettirilmekte ve ilgili belediyesince emlak vergisi ile birlikte tahsil edilmektedir.

Tahsil edilen bu miktar; il özel idaresi tarafından açılan özel hesapta toplanmakta ve belediyelerce kültür varlıklarının korunması ve değerlendirilmesi amacıyla hazırlanan projeler kapsamında kamulaştırma, projelendirme, planlama ve uygulama konularında kullanılmak üzere il sınırları içindeki belediyelere vali tarafından aktararak valinin denetiminde kullanılmaktadır.

Büyükşehirlerde katkı payı hesabındaki birikmiş tutarlar belli projelerde kullanılırken; küçük illerde ve özellikle Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerindeki iller ağırlıkta olmak üzere pek çok şehirde herhangi bir projeye aktarım yapılmamakta, büyük meblağlar toplanmasına rağmen, toplanan paralar pek çok yerde gereği gibi harcanmamakta ve paralar banka hesabında atıl olarak tutulmaktadır. Bu durum; belediyelerin yeterli oranda başvuruda bulunmadığı, belediyelerin proje geliştiremedikleri ya da il özel idarelerine istenen şekilde proje sunulamadığı ve benzeri olasıları gündeme getirmektedir.

İl özel idarelerinin, görev alanlarında proje teklifinde bulunması ile toplanan emlak katkı payının gereği gibi harcanması ve banka hesabında atıl olarak tutulan miktarların projeye dönüştürülerek, kamulaştırma, sokak sağlıklaştırma ve eski eserlerin restorasyonu ve benzeri faaliyetlerde kullanılması sağlanacaktır. Böylelikle kentlerimize yeni bir görünüm kazandırılacaktır .

Öte yandan Tasarı ile, koruma bölge kurullarının Bakanlıkça ve Yükseköğretim Kurulunca seçilen üyelerinin görev süreleri yeniden belirlenmekte, bir bölgede bir koruma bölge kurulunun yetkili olduğu açıkça belirtilmekte, ayrıca üçten fazla koruma bölge kurulu bulunan yerlerde eşgüdümü sağlamak üzere koordinasyon müdürlüğü kurulmaktadır. Böylece kurulların daha etkin çalışmasının sağlanması amaçlanmıştır.

Ayrıca, taşınmaz kültür varlıklarına ait parçaların koleksiyon envanter defterine kaydedilemeyeceği yolundaki mahkeme kararı ile, bir şekilde taşınmaz kültür varlığından kopmuş ve hangi taşınmaza ait olduğu da belirlenemeyen, bağımsız kültür varlığı haline gelmiş tarihi eserlerin tahrip edilmesinin ve ticarete konu olmasının önlenmesi için bir yasal çerçeve çizilmesi gerekmektedir. Bu düzenleme ile hangi taşınmaz kültür varlığına ait olduğu bilinmeyen ancak, idari düzenlemeden önce iyi niyetli vatandaşın elinde olan tarihi eserlerin envanter defterine kaydı ile koleksiyoncu tarafından korunması ve ticarete konu olmaması sağlanmaktadır.

Tasarı bu amaçla hazırlanmıştır.

MADDE GEREKÇELERİ

Madde 1- Taşınmaz Kültür Varlıklarının Korunmasına Katkı Payının, sekreteryâ hizmetleri, tahsil ve dağıtımına ilişkin gerekli kayıt düzeninin oluşturulması ve denetimi gibi konularda il özel idareleri yetkili ve sorumludur. 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanununun 12 nci maddesinin altıncı ve yedinci fıkralarında yapılan değişiklik ile il özel idarelerine kendi görev alanlarında proje teklifinde bulunma hakkı tanınarak yetkileri genişletilmektedir. Katkı payının belediyelerin yanı sıra il özel idarelerinin görev alanlarında yer alan kültür varlıklarının korunması ve değerlendirilmesi amacıyla kullanılması öngörülmektedir.

İl özel idarelerine, toplanan katkı payının en fazla %30'unu kullanma hakkı tanınarak belediyelerin tamamen saf dışı bırakılmaması, meblağın tamamının ya da büyük bölümünün, denetimi de elinde bulunduran il özel idaresi tarafından kullanılmaması ve muhtemel sorunlara meydan verilmemesi hedeflenmiştir.

Madde 2- Çalışmalarında verimliliği artırmak amacıyla koruma bölge kurullarının Bakanlıkça ve Yükseköğretim Kurulu tarafından seçilen üyelerinin görev süresi beş yıldan üç yıla indirilmiştir.

Madde 3- 5366 sayılı Yıpranan Tarihi ve Kültürel Taşınmaz Varlıkların Yenilenerek Korunması ve Yaşatılarak Kullanılması Hakkında Kanunun 3 üncü maddesinde yenileme projelerini onaylamak üzere 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanununun 51 inci maddesine göre gerektiği kadar Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu oluşturulacağı belirtilmiştir. Uygulamada yaşanan tereddütleri ortadan kaldırmak ve bir bölgede bir kurulun yetkili olması gerektiğinden hareketle, yenileme bölgeleri ile yetkili kılınan koruma kurullarının 2863 sayılı Kanunda belirtilen işleri yapmakla da görevli ve yetkili olduğunun açıkça belirtilmesi ihtiyacı doğmuştur.

Yine üçten fazla koruma bölge kurulu bulunan yerlerde, kurullar arasında koordinasyonu sağlamak, idari ve teknik işbirliği ile gündemleri tespit etmek ve onaylamak üzere koruma bölge kurulları koordinasyon müdürlüğü oluşturulması öngörülmüştür. Böylece kurullar arasında uyum sağlanması ve bürokratik işlemlerin süre ve kırtasiyecilik açısından kısaltılması hedeflenmiştir.

Madde 4- Taşınmaz kültür varlıklarına ait olan ve bir şekilde taşınmaz kültür varlığından ayrılmış olması nedeniyle taşınır hale gelmiş, 11/3/2005 tarihinden önce kültür varlıklarını iyi niyetle elinde bulunduran kimselerden, mevzuata uyarak müze envanter defterine bu eserlerin kaydını yaptırmış olanlar hakkında 2863 sayılı Kanunun 26 ncı maddesinin (son fıkrası hariç) uygulanacağı belirtilmiştir. Bu şekilde bu eserlerin ticari alım satımına konu olmamaları da sağlanmış olacaktır.

Madde 5- Yürürlük ve yürütme maddesidir.

Millî Eğitim, Kültür, Gençlik ve Spor Komisyonu Raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Millî Eğitim, Kültür, Gençlik ve

Spor Komisyonu Raporu

Esas No.: 1/608

4/7/2008

Karar No.: 10

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Kültür ve Turizm bakanlığınca hazırlanan ve Bakanlar Kurulunca 12/6/2008 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunulan, Başkanlığınızca 17/6/2008 tarihinde tali komisyon olarak Plan ve Bütçe ile İçişleri komisyonlarına, esas komisyon olarak da Komisyonumuza havale edilen 1/608 esas numaralı “Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı”, Komisyonumuzun 2/7/2008 tarihli 11 inci toplantısında incelenip görüşülmüştür.

Toplantıya, Hükümeti temsilen Kültür ve Turizm Bakanı Ertuğrul GÜNAY, İçişleri Bakanlığı, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Tapu Kadastro Genel Müdürlüğü ile Yükseköğretim Kurulu yetkilileri katılmışlardır.

Tasarı ile;

- Kültür ve tabiat varlıklarının korunması konusunda uygulamada görülen ana sorunları çözecek, çeşitli hükümlerin uygulanmasındaki süreci, taşınmaz kültür varlıklarının korunmasında emlak vergisinden alınan katkı payının yerel yönetimlere dengeli bir şekilde dağıtımını düzenlenmektedir.

- İl özel idarelerine, kültür ve tabiat varlıklarının korunması konusunda kendi görev alanlarında proje teklifinde bulunma hakkı tanınarak yetkileri genişletilmektedir. Emlak vergisinden alınan katkı payının belediyelerin yanı sıra il özel idarelerinin görev alanlarında yer alan kültür varlıklarının korunması ve değerlendirilmesi amacıyla kullanılması öngörülmektedir. Tasarının bu hükmü ile il özel idarelerine, toplanan katkı payının en fazla % 30'unu kullanma hakkı tanınarak belediyelerin de bu kaynaktan etkin bir şekilde faydalanabilmesi imkânı korunmuştur.

- Koruma Bölge Kurullarının çalışmalarında verimliliği artırmak ve farklı üyelerin deneyiminden yararlanmak amacıyla, Kültür ve Turizm Bakanlığı ile Yükseköğretim Kurulu tarafından seçilen üyelerinin görev süreleri beş yıldan üç yıla indirilmiştir.

- Aynı yerde üçten fazla koruma bölge kurulunun bulunması durumunda, bu kurullar arasında koordinasyonu sağlamak, idari ve teknik işbirliği ile gündemleri tespit etmek ve onaylamak üzere koruma bölge kurulları koordinasyon müdürlüğü oluşturulması öngörülmüştür. Böylece kurullar arasında uyum sağlanması ve bürokratik işlemlerin süre ve kırtasiyecilik açısından kısaltılması amaçlanmıştır.

- Mevcut durumda, menşei bilinmeyen ve 11/3/2005 tarihinden önce usulüne uygun olarak koleksiyoncuların envanter defterlerine kaydedilmiş taşınmaz kültür varlıkları konusunda nasıl bir işlem yapılacağı konusunda uygulamada ortaya çıkan sorunlara çözüm öngörülerek iyi niyetli üçüncü kişiler korunmuştur.

- Uygulamada tereddüde düşülen bu konunun yasal zemine oturtulması ve söz konusu kültür varlıklarının sağlıklı şekilde korunmasının sağlanması amacıyla; 11/3/2005 tarihinden önce koleksi-

yoncuların envanter defterlerine kaydedilmiş taşınmaz kültür varlıkları ve bunlara ait parçalar hakkında, bir defaya mahsus olmak üzere, 2863 sayılı Kanunun 26 ncı maddesinin son fıkrası hariç diğer hükümlerinin uygulanması yoluyla, söz konusu kültür varlıklarının koleksiyonculuk faaliyetleri açısından, taşınır haklarında uygulanan hükümlere tabi kılınması hususu düzenlenmiştir

Tasarının tümü üzerindeki görüşmelerde Hükümet temsilcisi Kültür ve Turizm Bakanı Ertuğrul GÜNAY:

- Bu Tasarının uygulamadan doğan bazı sorunlara çözüm bulmak için hazırlandığını, Tasarı ile yeni bir verginin öngörülmediğini, emlak vergisinden tahakkuk eden taşınmaz kültür varlıklarının korunması için ayrılan % 10'luk paydan, daha etkin yararlanabilmek için belediyelerin yanında il özel idarelerine de kendi görev alanları içinde yer alan taşınmaz kültür varlıklarının korunması amacıyla tahakkuk edilen vergi gelirinden en fazla % 30'luk kısımdan kendi projelerini yapabileceklerini ifade etmiştir.

- Koruma bölge kurulları üyelerinin görev süresinin 5 yıldan üç yıla indirildiğini, bununla üyelerin bilgi ve verimliliğinden daha fazla yararlanmak amacıyla yapıldığını, ayrıca üçten fazla koruma bölge kurulu bulunan yerlerde koordinasyonu sağlayacak bir birimin oluşturulduğunu, yenileme ve koruma kurulları arasındaki yetki sorununun giderildiğini vurgulamıştır.

- 11/3/2005 tarihinden sonra taşınmazlardan kopmuş parçaların taşınır olarak koleksiyoncuların envanter defterlerine kaydedilmeyeceğini, Bakanlığın ilgili genelgesinden önce usulüne uygun olarak kaydı yapılmış taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları sahibi koleksiyoncuların iyi niyetlerinin korunacağını belirtmiştir.

Tasarının tümü üzerindeki görüşmelerde söz alan üyelerimiz şu görüşleri ifade etmişlerdir:

- Bu Tasarı ile koleksiyonculara bir af getirildiğini bunun da tarih anlayışı çerçevesinde doğru olmadığını, bu düzenleme ile taşınmaz kültür varlıklarının parçalarının özel koleksiyoncuların envanter defterine kaydedilebileceğini, bir taşınmaz kültür varlığının özel koleksiyoncunun elinde veya envanter defterinde olmasının tek anlamının tarihi eser kaçakçılığı olduğunu ifade etmişlerdir.

- İl özel idaresinin başında bulunan valinin hem proje denetleyicisi hem de uygulayıcısı konumunda olması doğru değildir. Bu düzenleme ile yeni bir denetim mekanizması öngörülmeli, yasayla şeffaflaştırma sağlanmalıdır. 2863 sayılı Kanunun ilgili hükmü gereğince, bu hesapta toplanan tutarın il özel idareleri internet sitelerinde ilan edilmelidir.

- Koruma kurullarında Bakanlık ve YÖK temsilcilerinin görev sürelerinin 5 yıldan 3 yıla indirilmesi, bu kurulların özerkliğine müdahale anlamı taşımaktadır.

- Taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarının asıllarına uygun korunması gelecek kuşaklara aktarılması herkesin görevi olmalıdır.

- Belediyelerin hızlı ve pratik çalışması bazı sakıncaları da beraberinde getirmektedir. Belediyeler, kültür ve tabiat varlıklarının korunması ve restorasyonu için gereken dikkat ve özeni göstermemektedirler. Belediyelerin restorasyon projeleri daha etkin bir şekilde denetlenmelidir.

- Proje uygulayıcısı ve denetleme yetkisine sahip kuruma, emlak vergisinden alınan % 10'luk payın en fazla % 30'unu harcama yetkisinin verilmesi suistimale sebep olabilecektir. Tahakkuk eden bu paraların il özel idarelerinin internet sitelerinde açıklaması sağlanmalıdır. İl özel idarelerine restorasyon görevi verilmesi olumlu bir gelişmedir.

- Koruma kurullarının bazen gereğinden fazla korumacı bir yaklaşımla hareket ettikleri, bu anlayışın faydadan çok zarara neden olduğu, kurulların yerindelik yetkilerini iyi kullanmaları gerektiği belirtilerek, bu kurulların kararlarına karşı itiraz edilecek bir üst makam oluşturulması önerilmiştir.

- Koruma kurullarında farklı üyelerin bilgisinden yararlanmak açısından görev sürelerinin 5 yıldan 3 yıla indirilmesi olumlu bir gelişme olarak kabul edilmelidir.

Açıklanan görüş ve yapılan eleştirilere, Hükümet temsilcisi tarafından yapılan tamamlayıcı açıklamalarda:

- Emlak vergisinden ayrılan % 10 payın taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarının korunması için harcanmasının, devrim niteliğinde bir adım olduğu, bu hesapta 2007 yılı sonu itibarıyla 234 milyon YTL toplandığı ve ancak bunun 90 milyon YTL'sinin belediyeler tarafından kullanıldığı, geri kalan meblağın bankalarda durduğunu açıklamıştır.

- Koruma kurullarında YÖK üyelerinin tasfiye edildiği iddialarının doğru olmadığı, var olan 31 kurula YÖK'ten ikişer üye alındığı, 2863 sayılı Kanun gereğince, kurullara alınması gereken 62 üyenin dışında, Bakanlığın kendi kontenjanından da çeşitli üniversitelerden 74 kişinin üye olarak atandığı, ayrıca 5 yıllık sürenin de üyelerin ya kuruldaki görevlerini ya da üniversitedeki görevlerinin akşamısına ve bunun doğal sonucu olarak da verim düşüklüğüne neden olduğunu ifade etmiştir.

- Türkiye'de binin üzerinde koleksiyoncunun bulunduğu, bunların önemli bir kısmının ülke taa-nıtımında önemli görevler yapan saygı değer kişiler oldukları, bu koleksiyoncuların sanki tarihi eser kaçakçısıymış gibi bir izlenimi yaratacak imalarında bulunulmasının hoş olmadığı, yasalara aykırı davranan koleksiyoncuların izinlerin iptal edildiğini, bu kapsamda bu güne kadar 242 koleksiyon-cunun yasaya uymadıkları gerekçesi ile izinlerinin iptal edildiği belirtilmiştir.

- 11/3/2005 tarihinden önce usulüne uygun olarak envanter defterine kaydedilmiş olan taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarının bu tarihten itibaren taşınmazlardan kopmuş parçalarının herhangi bir koleksiyona kaydedilemeyeceği, değiştirilemeyeceği ve satılamayacağı, bu düzenleme ile Bakanlık ve özel koleksiyoncular arasında doğan hukuki itilafların çözülmek istendiği ifade edilmiştir. Bu ge-çiçi madde ile iyi niyetli üçüncü kişilerin hakkının korunduğu vurgulanmıştır.

Tasarının tümü üzerinde yapılan görüşmelerin ardından, Tasarı ve gerekçesi Komisyonumuzca benimsenerek, Tasarının maddelerinin görüşülmesine geçilmesi kararlaştırılmıştır. Tasarı metni üze-rindeki kabul ve değişiklikler sırası ile aşağıda açıklanmıştır:

Tasarının çerçeve 1 inci maddesi, alınan redaksiyon yetkisi çerçevesinde 1319 sayılı Kanunun kabul tarihi belirtilmek suretiyle kabul edilmiştir.

Tasarının 2 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

Tasarının çerçeve 3 üncü maddesi ile değiştirilen; 2863 sayılı Kanunun 57 nci maddesi görüş-melerinde alınan redaksiyon yetkisi dahilinde birinci fıkrada geçen 5366 sayılı Kanunun kabul tari-hi belirtilmiş ve ayrıca aynı maddenin dördüncü fıkrasının son cümlesinde sehven yapılan "Koruma bölge kurulları" ibaresi de uygulamada karışıklığa neden olunmaması gerekçesi ile "Koruma bölge kurulu müdürlükleri" şeklinde düzeltilmek suretiyle kabul edilmiştir.

Tasarının 4 üncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

Tasarının çerçeve 5 inci maddesinde yürürlük ve yürütme maddeleri aynı çerçeve maddede dü-zenlenmiştir. Ancak, 23/5/1928 tarihli ve 1322 sayılı "Kanunların ve Nizamnamelerin Sureti Neşir ve İlanı ve Meriyet Tarihi Hakkında Kanunun" 3 üncü maddesi yürürlük maddesi zorunluluğunu ge-

tirmemekle birlikte, günümüze kadar gelen uygulamada, yürürlük ve yürütme maddeleri ayrı maddelerde düzenlenmiştir. Yürürlük ve yürütme maddelerinin tek maddede düzenlemenin kanun yapım tekniği açısından uygun olmayacağı düşüncesine ve Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin bugüne dek olan uygulamasının sürdürülmesi gerekçesiyle, yürürlük maddesi çerçeve 5 inci ve yürütme maddesi de çerçeve 6 ncı madde olarak kabul edilmiştir.

Tasarının tümü oya sunulmuş ve Komisyonumuzca oy çokluğuyla kabul edilmiştir.

Raporumuz, Genel Kurulun onayına sunulmak üzere Yüksek Başkanlığa saygı ile arz olunur.

Başkan	Başkanvekili	Sözcü
<i>Mehmet Sağlam</i>	<i>Necat Birinci</i>	<i>Yüksel Özden</i>
Kahramanmaraş	İstanbul	Muğla
Kâtip	Üye	Üye
<i>Gülşen Orhan</i>	<i>Avni Erdemir</i>	<i>Abdurrahman Arıcı</i>
Van	Amasya	Antalya
Üye	Üye	Üye
<i>Ahmet Duran Bulut</i>	<i>Fetani Battal</i>	<i>Cemal Taşar</i>
Balıkesir	Bayburt	Bitlis
Üye	Üye	Üye
<i>Beytullah Asil</i>	<i>Avni Doğan</i>	<i>Sami Güçlü</i>
Eskişehir	Kahramanmaraş	Konya
Üye	Üye	Üye
<i>Akif Akkuş</i>	<i>İbrahim Mete Doğruer</i>	<i>Abdurrahman Dodurgalı</i>
Mersin	Osmaniye	Sinop
Üye	Üye	Üye
<i>Hamza Yerlikaya</i>	<i>Engin Altay</i>	<i>Muharrem İnce</i>
Sivas	Sinop	Yalova
	(Muhalefet şerhim ektedir.)	(Muhalefet şerhim ektedir.)

KARŞI OY YAZISI

2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu'nun "Taşınmaz kültür varlıklarının onarımına yardım sağlanması ve katkı payı" başlıklı 12. maddesine 5226 sayılı Kanunla eklenen fıkralarda "Belediyelerin görev alanlarında kalan kültür varlıklarının korunması ve değerlendirilmesi amacıyla kullanılmak üzere 1319 sayılı Emlak Vergisi Kanununun 8. ve 18. maddeleri uyarınca mükellef hakkında tahakkuk eden emlak vergisinin % 10'u nispetinde "Taşınmaz Kültür Varlıklarının Korunmasına Katkı Payı" tahakkuk ettirileceği ve ilgili belediyesince emlak vergisi ile birlikte tahsil edileceği, tahsil edilen miktarın il özel idaresi tarafından açılacak özel hesapta toplanacağı, bu miktarın belediyelerce kültür varlıklarının korunması ve değerlendirilmesi amacıyla hazırlanan projeler kapsamında kamulaştırma, projelendirme, planlama ve uygulama konularında kullanılmak üzere il sınırları içindeki belediyelere vali tarafından aktarılacağı ve bu payın valinin denetiminde kullanılacağı, miktarların tahsil edildiği ayı takip eden ayın onuncu günü akşamına kadar il özel idarelerine bir bildirim ile beyan edilerek aynı süre içinde ödeneceği, tahsil ettikleri katkı payını belirtilen süre içinde il özel idarelerine yatırmayan belediyelerden, bu katkı payları 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümlerine göre gecikme zammı tatbik edilerek tahsil edileceği" hükmüne bağlanmıştır.

Tasarının 1. maddesi ile getirilen düzenleme ile İl Özel İdareleri'nin de bu hesapta biriken para ile kültür varlıklarının korunması ve değerlendirilmesi amacıyla hazırlanan projeler kapsamında kamulaştırma, projelendirme, planlama ve uygulama yapabilecekleri hükmüne bağlanmaktadır.

Her ne kadar tasarı ile İl Özel İdarelerinin bu hesapta biriken paranın ancak yüzde 30'unu kullanabilecekleri hükmüne bağlanmış olsa da, 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu'nun 29. maddesinde il özel idaresinin başı ve tüzel kişiliğinin temsilcisi olarak tanımlanan Valinin denetiminde oluşturulan bir hesaptan Valinin başı ve tüzel kişiliğinin temsilcisi olduğu bir kuruma para kullanabilme yetkisi verilmesi, suiistimale açıktır.

Kanunla bu özel hesabın valinin denetiminde kullanılacağı hükmüne bağlanmıştır. Şimdi valinin yönetiminde çalışan il özel idaresinin yapacağı harcamaların kim tarafından nasıl denetleneceği sorunu ile karşı karşıyayız.

Vali hem denetleyen, hem yöneten, proje uygulayan makam konumuna getirilmektedir.

Bu nedenle bu özel hesapta toplanan paranın denetimi için farklı bir mekanizma kurulması gereklidir. Denetim usulleri arasında en etkili denetim usulü, halk denetimidir. Bu hesapta toplanan toplam para tutarını, hangi belediyenin ne kadar para ödediği, hangi belediyelerin ödemediği, hangi belediyenin hangi projesi için ne kadar para harcadığı, İl Özel İdareleri tarafından yürütülen projeler için ne kadar para harcadığının İl Özel İdareleri tarafından kendi internet sitelerinde ilan edilmesi, şeffaflık, hesap verebilirlik açısından önemlidir.

Tasarıda bu yönde bir düzenlemeye gidilmemiş olmasını büyük bir eksiklik olarak görüyoruz.

5366 sayılı Yıpranan Tarihi ve Kültürel Taşınmaz Varlıkların Yenilenerek Korunması ve Yaşatılarak Kullanılması Hakkında Kanunun 3. maddesinde yenileme projelerini onaylamak üzere 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanununun 51 inci maddesine göre gerektiği kadar Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu oluşturulacağı belirtilmiştir.

5366 sayılı Kanun yenileme alanlarını ilgilendiren özel bir kanundur. Özel kanunla oluşturulan koruma kurullarının, mevcut koruma kurullarının görev alanlarına giren işlere de bakması koruma an-

layışını sulandırmaya yol açacağı, maddenin gerekçesinde ifade edildiği gibi uygulamada yaşanan tereddütleri ortadan kaldırmayacağı, aksine tereddütleri artıracığı açıktır.

Kaldı ki, yenileme alanları için oluşturulan koruma kurulları yenileme alanında yürütülen proje ile ilgili kurulmuş olan kurullardır.

Tasarının 3. maddesi ile yenileme alanlarında oluşturulan koruma kurullarına verilen yetki gereksizdir, yersizdir.

Tasarının 4. maddesi ile, 11.03.2005 tarihinden önce usulüne uygun olarak koleksiyoncular tarafından bağlı bulunduğu müzedeki envanter defterine kaydı yaptırılmış taşınmaz kültür varlıkları hakkında son fıkrası hariç olmak üzere 2863 sayılı Yasanın 26. maddesi hükümlerinin uygulanacağı hükme bağlanmaktadır.

Tasarının Genel gerekçesinde bu düzenleme ile ilgili olarak “taşınmaz kültür varlıklarına ait parçaların koleksiyon envanter defterine kaydedilemeyeceği yolundaki mahkeme kararı ile, bir şekilde taşınmaz kültür varlığından kopmuş ve hangi taşınmaza ait olduğu da belirlenemeyen, bağımsız kültür varlığı haline gelmiş tarihi eserlerin tahrip edilmesinin ve ticarete konu olmasının önlenmesi için bir yasal çerçeve çizilmesi gerekmektedir. Bu düzenleme ile hangi taşınmaz kültür varlığına ait olduğu bilinmeyen ancak, idari düzenlemeden önce iyi niyetli vatandaşın elinde olan tarihi eserlerin envanter defterine kaydı ile koleksiyoncu tarafından korunması ve ticarete konu olmaması sağlanmaktadır.” İfadelerine yer verilmektedir.

Yine madde gerekçesinde “Taşınmaz kültür varlıklarına ait olan ve bir şekilde taşınmaz kültür varlığından ayrılmış olması nedeniyle taşınır hale gelmiş, 11/3/2005 tarihinden önce kültür varlıklarını iyi niyetle elinde bulunduran kimselerden, mevzuata uyarak müze envanter defterine bu eserlerin kaydını yaptırmış olanlar hakkında 2863 sayılı Kanunun 26 ncı maddesinin (son fıkrası hariç) uygulanacağı belirtilmiştir. Bu şekilde bu eserlerin ticari alım satıma konu olmamaları da sağlanmış olacaktır.” İfadeleri bulunmaktadır.

Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu’nun 26. maddesinde “Gerçek ve tüzelkişiler, Kültür ve Turizm Bakanlığınca verilecek izin belgesiyle korunması gerekli taşınır kültür varlıklarından oluşan koleksiyonlar meydana getirebilirler.” hükmü bulunmaktadır.

Bu hükümden de anlaşılacağı gibi, taşınmaz kültür varlıklarının ve/veya parçalarının hiçbir şekilde özel koleksiyoncular tarafından bağlı bulunduğu müzedeki envanter defterine kaydı yaptırılmaz.

O nedenle, usulüne uygun olarak koleksiyoncular tarafından bağlı bulunduğu müzedeki envanter defterine kaydı yaptırılmış taşınmaz kültür varlıkları ifadesi 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu’nun genel ilkeleri ile örtüşmemektedir.

Usulüne uygun ifadesinin bu tasarının içine art niyetli olarak yazıldığı açıktır.

Bununla birlikte, Kültür Varlıkları Koleksiyoncuları Derneğince Bakanlık aleyhine Danıştay 6. Dairesinin 2005/5139 esasına kayıtlı olarak açılan dava, Altıncı Dairenin 2006/5193 Karar sayılı ve 13.11.2006 tarihli kararıyla taşınmaz kültür varlıklarına ait parçaların koleksiyon envanter defterine kaydedilemeyeceği yolunda Bakanlık tarafından tesis edilen dava konusu işlemde hukuka aykırılık görülmediği gerekçesi ile reddedilmiştir.

Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulu’nun 01.11.2007 tarihinde aldığı, “Koleksiyoncuların Envanterinde Bulunan Taşınmaz Ve Taşınmaz Parçaları Hakkında İlke Kararında; mev-

cut halde koleksiyoncu envanter kayıtlarında Danıştay 6. Dairesi tarafından alınan 2005/5139 esasında kayıtlı 5193 No’lu ve 13.11.2006 tarihli karar doğrultusunda yasa dışı bir şekilde yer almış olduğu belirtilen taşınmaz nitelikteki kültür ve tabiat varlıklarının, korunmak üzere müzelere alınması yada tespitinin mümkün olması halinde esas kullanıldığı veya tamamlayıcısı olduğu ortama konulması hususunun ilgili Koruma Bölge Kurulunca değerlendirilerek, oluşturulacak karar doğrultusunda uygulamada bulunulması gerektiğine” ve “Kültür ve Turizm Bakanlığı’nın 11.03.2005 tarih ve 29917 sayılı genelgesinin yayımlandığı tarihe kadar Devlet Müzeleri denetimindeki koleksiyoncular tarafından envanter defterlerine kaydedildiği anlaşılan taşınmaz kültür ve tabiat varlığı yada bu nitelikteki bir bütünü tamamlayan unsurların ilgili Devlet Müzelerinin bilgisi dahilinde bulunmalarına rağmen mevcut halde 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunun ilgili maddeleri ve gerekse bu kanuna dayalı “Korunması Gerekli Taşınır Kültür ve Tabiat Varlıkları Koleksiyonculuğu ve Denetimi Hakkında Yönetmelik” hükümleri gereğince ayrıca Danıştay 6. Dairesi’nin 2005/5139 esasında kayıtlı 5193 no’lu ve 13.11.2006 tarihli kararı gereği birlikte değerlendirildiğinde bu tür varlıkların kayıt altında bulunsun bile Devlet Müzelerinin devrinin zorunlu olduğu”na karar verilmiştir.

Tasarının 4. maddesindeki düzenleme Danıştay Kararını etkisiz hale getirmeye yönelik olan ve Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulu’nun kararını görmezden gelen, af niteliğinde bir düzenlemedir.

Bu düzenleme bir defaya mahsus olmak üzere 11.03.2005 tarihinden önceki taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları ile bunların parçalarını kapsasa bile, bundan sonra bu yönde düzenlemelerin çıkabileceği örneğini oluşturması bakımından korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarının tahrip edilmesi tehlikesini ihtiva etmektedir.

Muharrem İnce
Yalova

Engin Altay
Sinop

HÜKÜMETİN TEKLİF ETTİĞİ METİN

KÜLTÜR VE TABİAT VARLIKLARINI KORUMA KANUNUNDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR KANUN TASARISI

MADDE 1- 21/7/1983 tarihli ve 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanununun 12 nci maddesinin altıncı ve yedinci fıkraları aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Belediyelerin ve il özel idarelerinin görev alanlarında kalan kültür varlıklarının korunması ve değerlendirilmesi amacıyla kullanılmak üzere 1319 sayılı Emlak Vergisi Kanununun 8 inci ve 18 inci maddeleri uyarınca mükellef hakkında tahakkuk eden emlak vergisinin % 10'u nispetinde Taşınmaz Kültür Varlıklarının Korunmasına Katkı Payı tahakkuk ettirilir ve ilgili belediyesince emlak vergisi ile birlikte tahsil edilir.

Tahsil edilen miktar, il özel idaresi tarafından açılacak özel hesapta toplanır. Bu miktar; il özel idaresince ve belediyelerce kültür varlıklarının korunması ve değerlendirilmesi amacıyla hazırlanan projeler kapsamında kamulaştırma, projelendirme, plânlama ve uygulama konularında kullanılmak üzere il özel idaresine ve il sınırları içindeki belediyelere vali tarafından aktarılır ve bu pay valinin denetiminde kullanılır. İl özel idarelerince yapılan projeler için kullanılan miktar özel hesabın % 30'unu geçemez."

MADDE 2- 2863 sayılı Kanunun 55 inci maddesinin ikinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Koruma bölge kurullarının Bakanlıkça ve Yükseköğretim Kurulunca seçilen üyelerinin görev süresi üç yıldır."

MADDE 3- 2863 sayılı Kanunun 57 nci maddesinin birinci fıkrasından sonra gelmek üzere aşağıdaki fıkra eklenmiş ve mevcut dördüncü fıkra aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"5366 sayılı Yıpranan Tarihi ve Kültürel Taşınmaz Varlıkların Yenilenerek Korunması ve Yaşatılarak Kullanılması Hakkında Kanun uyarınca ilan edilen yenileme bölgelerinde yenileme projelerini onaylamak üzere 5366 sayılı Kanun uyarınca oluşturulan Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulları da bu maddede belirtilen işleri yapmakla görevli ve yetkilidir."

MİLLÎ EĞİTİM, KÜLTÜR, GENÇLİK VE SPOR KOMİSYONUNUN KABUL ETTİĞİ METİN

KÜLTÜR VE TABİAT VARLIKLARINI KORUMA KANUNUNDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR KANUN TASARISI

MADDE 1- 21/7/1983 tarihli ve 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanununun 12 nci maddesinin altıncı ve yedinci fıkraları aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Belediyelerin ve il özel idarelerinin görev alanlarında kalan kültür varlıklarının korunması ve değerlendirilmesi amacıyla kullanılmak üzere 29/7/1970 tarihli ve 1319 sayılı Emlak Vergisi Kanununun 8 inci ve 18 inci maddeleri uyarınca mükellef hakkında tahakkuk eden emlak vergisinin % 10'u nispetinde Taşınmaz Kültür Varlıklarının Korunmasına Katkı Payı tahakkuk ettirilir ve ilgili belediyesince emlak vergisi ile birlikte tahsil edilir.

Tahsil edilen miktar, il özel idaresi tarafından açılacak özel hesapta toplanır. Bu miktar; il özel idaresince ve belediyelerce kültür varlıklarının korunması ve değerlendirilmesi amacıyla hazırlanan projeler kapsamında kamulaştırma, projelendirme, plânlama ve uygulama konularında kullanılmak üzere il özel idaresine ve il sınırları içindeki belediyelere vali tarafından aktarılır ve bu pay valinin denetiminde kullanılır. İl özel idarelerince yapılan projeler için kullanılan miktar özel hesabın % 30'unu geçemez."

MADDE 2- Tasarının 2 nci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 3- 2863 sayılı Kanunun 57 nci maddesinin birinci fıkrasından sonra gelmek üzere aşağıdaki fıkra eklenmiş ve mevcut dördüncü fıkra aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"16/6/2005 tarihli ve 5366 sayılı Yıpranan Tarihi ve Kültürel Taşınmaz Varlıkların Yenilenerek Korunması ve Yaşatılarak Kullanılması Hakkında Kanun uyarınca ilan edilen yenileme bölgelerinde yenileme projelerini onaylamak üzere 5366 sayılı Kanun uyarınca oluşturulan Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulları da bu maddede belirtilen işleri yapmakla görevli ve yetkilidir."

(Hükümetin Teklif Ettiği Metin)

"Koruma bölge kurullarının teknik ve idari hizmetleri, koruma bölge kurulu müdürlükleri tarafından yürütülür. Üçten fazla koruma bölge kurulu bulunan illerde, kurullar arasında teknik ve idari işlerde koordinasyonu sağlamak üzere koruma bölge kurulları koordinasyon müdürlüğü kurulur. Koruma bölge kurulları, koruma bölge kurulları koordinasyon müdürlüğüne bağlı olarak çalışır."

MADDE 4- 2863 sayılı Kanuna aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

"GEÇİCİ MADDE 8- 11/3/2005 tarihinden önce usulüne uygun olarak koleksiyoncular tarafından bağlı bulunduğu müzedeki envanter defterine kaydı yaptırılmış taşınmaz kültür varlıkları hakkında, son fıkrası hariç olmak üzere bu Kanunun 26 ncı maddesi hükümleri uygulanır."

MADDE 5- Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer ve hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

(Millî Eğitim, Kültür, Gençlik ve Spor Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

"Koruma bölge kurullarının teknik ve idari hizmetleri, koruma bölge kurulu müdürlükleri tarafından yürütülür. Üçten fazla koruma bölge kurulu bulunan illerde, kurullar arasında teknik ve idari işlerde koordinasyonu sağlamak üzere koruma bölge kurulları koordinasyon müdürlüğü kurulur. Koruma bölge kurulu müdürlükleri, koruma bölge kurulları koordinasyon müdürlüğüne bağlı olarak çalışır."

MADDE 4- Tasarının 4 üncü maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 5- Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 6- Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

Recep Tayyip Erdoğan

Başbakan

Devlet Bak. ve Başb. Yrd.

C. Çiçek

Devlet Bakanı

M. Aydın

Devlet Bakanı

N. Çubukçu

Adalet Bakanı

M. A. Şahin

Dışişleri Bakanı

A. Babacan

Bayındırlık ve İskân Bakanı

F. N. Özak

Tarım ve Köyişleri Bakanı

M. M. Eker

En. ve Tab. Kay. Bakanı

M. H. Güler

Devlet Bak. ve Başb. Yrd.

H. Yazıcı

Devlet Bakanı

M. Başesgioğlu

Devlet Bakanı

M. Şimşek

Millî Savunma Bakanı

M. V. Gönül

Maliye Bakanı

K. Unakıtan

Sağlık Bakanı

R. Akdağ

Çalışma ve Sos. Güv. Bakanı

F. Çelik

Kültür ve Turizm Bakanı

E. Günay

Devlet Bak. ve Başb. Yrd.

N. Ekren

Devlet Bakanı

K. Tüzmen

Devlet Bakanı

M. S. Yazıcıoğlu

İçişleri Bakanı

B. Atalay

Millî Eğitim Bakanı

H. Çelik

Ulaştırma Bakanı

B. Yıldırım

Sanayi ve Ticaret Bakanı

M. Z. Çağlayan

Çevre ve Orman Bakanı

V. Eroğlu